

مَجْلَةُ الْأَحْكَامِ الْعَدْلِيَّةِ

OSMANLI HUKUK KARARNAMESİ ("Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye" - İlk Medenî Kanun)

NO	ARAPÇA	OSMANLICA	TÜRKÇE	ÖRNEK
1	أَلْفَقُهُ عِلْمٌ بِالْمَسَائِلِ الشَّرْعِيَّةِ الْعَمَلِيَّةِ الْمُكْتَسَبَةِ مِنْ أَدِلَّتِهَا التَّفْصِيلِيَّةِ	İlm-i fıkıh, mesâil-i şer'iyye-i ameliyyeyi tafsili delillerden bilmektir.	Fıkıh, uygulanan dinî eylemlerle ilgili hükümleri, açıklamalı delillerden öğrenmektir.	İbadet, muâmelat vb. dini konuların hükümlerini Kur'an ve sünnet gibi temel kaynaklardan öğrenmek gereklidir.
2	الْأُمُورُ بِمَقَاصِدِهَا	İşe terettüp edecek hüküm, ol işten murada göredir.	Eylemler, amaçlarına göre karşılık görürler.	Nikâh akdinde geniş ve şimdiki zamana delalet eden "kabul ediyorum" lafızlarıyla nikâh gerçekleşir.
3	الْإِعْتِبَارُ فِي الْعُقُودِ لِلْمَعَانِي لَا لِلْأَلْفَافِ	Ukûdda itibar, elfâz ve mebâniye değil mekâsîd ve meâniyedir.	Sözleşmelerde dikkate alınan, sözcükler değil amaçlardır.	Malı ücretini ödemediğinde almak şartıyla satışta (Bey' bi'l-vefâ) asıl sahibi dışında başkasına satış olmaz. Yazışmalar ve dilsizin işaretleri lafızla beyan gibidir.
4 (5,6,7,8,9,10,11)	الْبَيِّنُ لَا يَزُولُ بِالشَّكِّ	Şek ile yakîn zâil olmaz.	Kesin olan şüphe ile ortadan kalkmaz.	Abdestinin bozulup bozulmadığından şüphe eden kişi, bozulduğuna dair kesin bilgiye ulaşmadıkça abdestli kabul edilir.
5	الْأَصْلُ إِنْقَاءُ مَا كَانَ عَلَى مَا كَانَ	Bir şeyin, aksine delil bulunmadıkça bulunduğu hâl üzerine kalması asıldır.	Esas olan, bir şeyin bulunduğu hal üzere bırakılmasıdır.	Diri veya ölü olduğu bilinmeyen, (Mefkûd) öldüğüne dair bilgi bulunmadıkça hayatta kabul edilir.
6	الْقَدِيمُ يُتْرَكُ عَلَى قَدَمِهِ	Kadîm, kıdemi üzere terk olunur.	Süregelen, durumu üzere devam ettirilir.	Tarlaların suyolu tarlaların yeni sahibinin isteksizliği yüzünden iptal edilemez.
7	الضَّرَرُ لَا يَكُونُ قَدِيمًا	Zarar kadîm olmaz. İzale olunur.	Zararın eskiden geliyor olması dikkate alınmaz.	Kişinin atık suyolu (mesîl) komşusunun bahçesine akmaya devam edemez.
8	الْأَصْلُ بَرَاءَةُ الدِّمَةِ	Berâet-i zimmet asıldır.	Esas olan sorumluluktan uzak tutulmaktır.	Alacağı olduğunu iddia eden ispatla yükümlüdür. Çünkü aslolan kişinin başkasına borcu olmamasıdır.
9	الْأَصْلُ فِي الصِّفَاتِ الْعَارِضَةِ الْعَدَمُ	Sıfatı arızada aslolan ademdir.	Geçici sıfatlarda kabul edilen yokluktur.	Mirasçılar, mal sahibinin (murisin) akli dengesinin olmadığını iddia etseler ispatlamak zorundadırlar.
10	مَا ثَبَتَ بِزَمَانٍ يُحْكَمُ بِبَقَائِهِ مَا لَمْ يُمْ الدَّلِيلُ عَلَى خِلَافِهِ	Bir zamanda sâbit olan şeyin hilâfına delil olmadıkça bekâsiyle hükmolunur.	Var olanın aksine bir gerekçe olmadıkça devamına karar verilir.	Borçlu olduğu kesinleşenin, delillendirmedikçe ödediğini söylemesine itibar edilmez.
11	الْأَصْلُ إِضَافَةُ الْحَادِثِ إِلَى أَقْرَبِ أَوْقَاتِهِ	Bir emr-i hâdisin akreb-i evkâtına izâfesi asıldır.	Sonradan oluşan durumun en yakın zamana eklenmesi kuraldır.	Kişinin ölmeden önce dile getirdiklerinin zamanı konusunda anlaşmazlık yaşandığında ölüm hastalığı (maraz-ı mevt) kabul edilir.
12	الْأَصْلُ فِي الْكَلَامِ الْحَقِيقَةُ	Kelamda aslolan manayi hakikidir.	Konuşmada aslolan gerçek anlamdır.	Bahçesinin ürünlerini (semere) "sonsuza dek" ifadesini kullanmadan hibe eden kişinin vasiyeti, o sırada mevcut olanlar için kabul edilir.
13	لَا عِبْرَةَ لِلدَّلَالَةِ فِي مُقَابَلَةِ التَّصْرِيحِ	Tasrih mukâbilinde delâlete itibar yoktur.	Açıkça belirtilen konularda dolaylı anlatım dikkate alınmaz.	"Sattım" diyenin başkaca niyetine bakılmaz. Kapıda kilit bulunan alana girmek yasaktır.
14	لَا مَسَاسَ لِلْإِجْتِهَادِ فِي مَوْرِدِ النَّصِّ	Mevrid-i Nassda içtihada Mesâğ yoktur.	Açık hüküm bulunan konularda başkaca görüş belirtilemez.	Alkollü içki, kumar, domuz eti gibi açık ve kesin hüküm bulunan konuların aksine görüş belirtilemez.
15	مَاتَبَتَ عَلَى غَيْرِ الْقِيَاسِ فَعَيْزُهُ لَا يُقَاسُ عَلَيْهِ	Alâ hilâfi'l-kıyas sâbit olan şey sâire makîsun aleyh olamaz.	Kurallara aykırı olarak yapılan kıyasın hükmü diğer konulara uygulanamaz.	Olmayanın satışı (ma'dumun-kira gibi) zaruret gerekçesi ile caizken menfaatin menfaat karşılığı satışı caiz değildir.

16	الْإِجْتِهَادُ لَا يَنْقُضُ بِمِثْلِهِ	İçtiḥad ile içtiḥad nakz olunmaz.	İçtiḥad, benzeri ile ortadan kaldırılamaz.	Hız. Ömer benzer bir olayda iki ayrı hüküm vermiştir. Mezheplerin farklı görüşleri reddedilemez.
17	الْمَشَقَّةُ بِجَلْبِ التَّيْسِيرِ	Meşakkat teysîri celb eder.	Sıkıntı kolaylığı çeker.	Yolculuk durumunda ibadetlerde kolaylıklar tanınır.
18	إِذَا ضَاقَ الْأَمْرُ اتَّسَعَ	Bir iş zık oldukça müttesî olur.	İş sıkıştığında kolaylaşır.	Borçlunun ancak yaşamı için zorunlu ihtiyaçları dışındaki malı haczedilebilir.
19 (20,2 5,27)	لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ	Zarar ve mukabele bi'zzarar yoktur.	Zarar ve zararlar karşılık vermek yoktur.	Camide ayakkabısı çalınan başkasının ayakkabısını giyemez. Yanlışlıkla eline sahte para geçen bunu harcamaz.
20 (21,22, 23,25, 28,30, 32,34)	الضَّرَرُ يُزَالُ	Zarar izâle olunur.	Zarar telafi edilir.	Elbiseye zarar veren kuru temizlemeci, çürük bina yapan mühendise sebep oldukları zararlar ödetirilir.
21	الضَّرُورَاتُ تُبَيِّحُ الْمَحْظُورَاتِ	Zaruretler memnu' olan şeyleri mübah kılar.	Zorunluluklar yasakların esnetilmesini sağlar.	Saldırganın ölmesi ancak nefsi müdafada sorumluluğu kaldırır.
22	الضَّرُورَاتُ تُقَدَّرُ بِقَدْرِهَا	Zaruretler kendi miktarlarınca takdir olunur.	Zorunluluklar çaresizlikle orantılı değerlendirilir.	Açlık veya susuzluktan ölmek üzere olup haram dışında başkaca gıda bulamayan sadece yaşayabilecek kadar haram yiyecek ve içecek tüketebilir.
23	مَا جَازَ لِعُذْرٍ بَطَلَ بِرَوَالِهِ	Bir özür için caiz olan şey ol özrü zevailiyle bâtil olur.	Özür nedeniyle izin verilen, onun kalkmasıyla son bulur.	Krizin etkisini hafifletmek için konulmuş müeyyideler kriz sonrası kaldırılır.
24	إِذَا زَالَ الْمَانِعُ عَادَ الْمَمْنُوعُ	Mânî' zâil oldukça memnu' avdet eder.	Engel kalkınca engellenen döner.	Müşterinin, kusurunu fark etmeden aldığı malda kendisi tarafından da bir eksiklik olursa bu eksiklik giderildiğinde mal geri iade edilebilir.
25	الضَّرَرُ لَا يُزَالُ بِمِثْلِهِ	Bir zarar kendi misliyle izâle olunamaz.	Zarar benzeri ile giderilmez.	Başkasının malını telef eden kişiye, malı telef edilerek karşılık verilmez.
26	يُحْمَلُ الضَّرَرُ الْخَاصُّ لِأَجْلِ دَفْعِ الضَّرَرِ الْعَامِّ	Zarar-ı âmmı def' için zarar-ı hâs ihtiyar olunur.	Kamu zararını önlemek için kişisel zarara katlanılır.	Halkın beden sağlığını korumak için ehliyetli doktor, maneviyatını korumak için ehliyetli müftü (müftî-i mâcin) mesleklerinden men edilir. Orman yangınına kolay müdahale için bazı ağaçların kesilmesi gerekir.
27	الضَّرَرُ الْأَشَدُّ يُزَالُ بِالْأَخَفِ	Zarar-ı eşedd zarar-ı ehaff ile izale olunur.	Şiddetli zarar hafifi ile telafi edilir.	Organ nakli ve otopsi caizdir. Ölen annenin çocuğu karnından alınır.
28	إِذَا تَعَارَضَ مَفْسَدَتَانِ رُوعِي أَعْظَمُهُمَا ضَرَرًا بِإِزْكَابِ أَحَقِّهِمَا	İki fesat tearuz ettikde ehaffı irtikab ile a'zamın çaresine bakılır.	İki zarar söz konusu olduğunda hafif olan işlenerek büyüğünden kaçınılır.	Kur'an-ı Kerim öğretmenliği karşılığında maaş almaya izin verilmiştir.
29	يُخْتَارُ أَهْوَنُ الشَّرَّيْنِ	Ehven-i şerreyn ihtiyar olunur.	İki kötülükten daha hafifi tercih edilir.	Kangren olan organ alınır. Kötünün iyisi tercih sebebidir.
30	دَرَّةُ الْمَفَاسِدِ أُولَى مِنْ جَلْبِ الْمَصَالِحِ	Def'i mefâsid celb-i menâfi'den evlâdır.	Zararının giderilmesi, yararının elde edilmesinden önceliklidir.	Mahallenin huzurunu bozacak iş yeri açılmaz.
31	الضَّرَرُ يُدْفَعُ بِقَدْرِ الْإِمْكَانِ	Zarar bi kadri'l-imbân def' olunur.	Zarar, imkân ölçüsünde giderilir.	Çevreye zarar veren fabrikanın kapatılmasındansa bacasına filtre konur.
32	الْحَاجَةُ تُنَزَّلُ مِنْزِلَةَ الضَّرُورَةِ عَامَّةً كَانَتْ أَوْ خَاصَّةً	Hâcet umûmî olsun husûsî olsun zaruret menzilesine tenzil olunur.	İhtiyaç, kamusal veya kişisel olsun, zorunluluk ölçüsünde değerlendirilir.	Apartmanın ortak giderleri eşit biçimde karşılanır. Şehir içi kamu taşımacılığında eşit ücret alınır.
33	الْإِضْطِرَّارُ لَا يُبْطِلُ حَقَّ الْغَيْرِ	Izdırar, gayrın hakkını iptal etmez.	Mecburiyet başkasının hakkını ortadan kaldırmaz.	Kamulaştırma dolayısıyla mülk sahiplerine ücret ödenir.

34	مَا حَرَّمَ أَخْذُهُ حَرَّمَ إِعْطَاؤُهُ	Alması memnu' olan şeyin vermesi dahi memnu'dur.	Elde edilmesi yasak olanın teklifi de yasaktır.	Faiz ve rüşvetin alınması ve teklifi haramdır.
35	مَا حَرَّمَ فِعْلُهُ حَرَّمَ طَلْبُهُ	İşlenmesi memnu' olan şeyin istenmesi dahi memnu' olur.	İşlenmesi haram olanın istenmesi de yasaktır.	Yalan yere şahitlik, zulm, gasb gibi yasak fiilleri işlemek ve azmettirmek haramdır.
36	الْعَادَةُ مُحْكَمَةٌ	Âdet muhakkemdir.	Örf yasa koyucudur.	Gelirleri hayra harcanacak taşınabilir malların vakfedilmesi caizdir.
37	اسْتِعْمَلِ النَّاسَ حُجَّةً يَحِبُّ الْعَمَلُ بِهَا	Nâsın isti'mâli bir hüccettir ki anınla amel vacib olur.	Sosyal kurallar, uyulması zorunlu normlardır.	Tabak ile gönderilen yemeğin tabağı iade edilir.
38	الْمُتَمَتِّعُ عَادَةً كَالْمُتَمَتِّعِ حَقَقَةً	Âdeten mümteni' olan şey hakikaten mümteni' gibidir.	Aklî imkânsızlık, gerçek imkânsızlık gibidir.	Kişinin kendinden büyük çocuğunun olduğunu iddia etmesi kabul edilemez.
39	لَا يَنْكَرُ تَغْيِيرُ الْأَحْكَامِ بِتَغْيِيرِ الْأَزْمَانِ	Ezmanın tegayyürü ile ahkâmın tağayyürü inkâr edilemez.	Zamanın değişmesiyle hükümlerin değişeceği inkâr edilemez.	Önceki kavimlere yüklenen sorumlulukların bir kısmı İslâm dini mensuplarına yüklenmemiştir.
40	الْحَقِيقَةُ تُتْرَكُ بِدَلَالَةِ الْعَادَةِ	Âdetin delâletiyle mânâyı hakikî terk olunur.	Gerçek anlam, yaygın kullanım gerekçesiyle terk edilir.	Ağaçtan yemeyeceğine yemin eden kişi için meyvesini yiyip yemediğine bakılır.
41	إِنَّمَا تُعْتَبَرُ الْعَادَةُ إِذَا طَرَدَتْ أَوْ غَلَبَتْ	Âdet ancak muttarid yahut gâlib oldukça muteber olur.	Âdet, çoğunlukla veya sürekli uygulandığında dikkate alınır.	Beyaz eşya ve mobilya satışında nakliye ücreti talep edilmez.
42	الْعَبْرَةُ لِلْعَالِبِ الشَّائِعِ لَا لِلنَّادِرِ	İtibar gâlib-i şâyıdır nâdire değildir.	Ender olan değil, çok yaygın olan dikkate alınır.	On beş yaşını tamamlayan erkek hükmen buluga ermiş kabul edilir.
43 (44,45)	الْمَعْرُوفُ عُرفاً كَالْمَشْرُوطِ شَرْطاً	Örfen ma'ruf olan şey şart kılınmış gibidir.	Örfen uygulana gelen, şart koşulmuş gibidir.	Otellerde kalan kişi konaklama ücreti dışında ayrıca su ve elektrik ücreti ödemez.
44	الْمَعْرُوفُ بَيْنَ التُّجَّارِ كَلْمَشْرُوطِ بَيْنَهُمْ	Beyne't-tüccâr ma'ruf olan şey beyinlerinde meşrut gibidir.	Tüccarlar arasındaki uygulamalar aralarındaki sözleşmeler gibidir.	Ticari ilişkilerde aksine açıklama olmadıkça ücretin peşin olacağı kabul edilir.
45	التَّعْيِينُ بِالْعُرْفِ كَالْتَّعْيِينِ بِالنَّصِّ	Örf ile ta'yin nass ile ta'yin gibidir.	Örflle belirlemek kanunla belirlemek gibidir.	Ekmek bıçağı ödünç alan onunla odun yaramaz.
46	إِذَا تَعَارَضَ الْمَانِعُ وَالْمُقْتَضِي يُفَدَّمُ الْمَانِعُ	Mâni' ile muktazî teâruz ettikde mâni' takdim olunur.	Engelleyici ile gereksinim çatıştığında engelleyicinin gereği yapılır.	Birinci derece akrabasının katıldığı sınava başkanlık etmek sınavı geçersiz kılar.
47	التَّابِعُ تَابِعٌ	Vücutta bir şeye tâbi olan hükümde dahi ona tâbi olur.	Fiziken bağlı, hükmünde bağlıdır.	Hamile inek satın alan yavrusunu da almış kabul edilir. Kilidi alan anahtarını ister.
48	التَّابِعُ لَا يُفَرَّدُ بِالْحُكْمِ	Tâbi olan şeye ayrıca hüküm verilmez.	Bitişğe tek başına hüküm verilmez.	Evi alan basamaklara ayrıca ücret ödemez.
49	مَنْ مَلَكَ شَيْئاً مَلَكَ مَا هُوَ مِنْ ضَرُورَاتِهِ	Bir şeye mâlik olan kimse ol şeyin zarûriyyâtından olan şeye dahi mâlik olur.	Bir şeye sahip olan onun ayrılmazlarına da sahip olur.	Binanın ortak alanlarını bina sakinleri kullanır.
50	إِذَا سَقَطَ الْأَصْلُ سَقَطَ الْفَرْعُ	Asıl sâkit olduktaki fer' dahi sâkit olur.	Orjinal ortadan kalktığında bağlı bulunan da kalkar.	Alacaklı borcundan vaz geçtiğinde kefil de sorumluluktan kurtulur.
51	السَّاقِطُ لَا يَعُودُ	Sâkit olan şey avdet etmez.	Giden geri gelmez.	Alacağını hibe eden isteyemez. Hakkını helal eden tekrar haram edemez.
52	إِذَا بَطَلَ الشَّيْءُ بَطَلَ مَا فِي ضَمْنِهِ	Bir şey bâtlı oldukça ânın zımnındaki şey dahi bâtlı olur.	Bir şey geçersiz olduğunda içeriği de geçersiz olur.	Vadeli alacağı bulunan kişiden alacağına karşılık mal alan kişinin alacağı kalmamış olur.
53	إِذَا بَطَلَ الْأَصْلُ يُصَارُ إِلَى الْبَدْلِ	Aslın ifâsı kâbil olmadığı halde bedeli îfâ olunur.	Orijinal yok olduğunda karşılığa dönüşür.	Gasp edilen mal bulunamayınca ücreti ödenir. Gıybet edilenin lehine dua, kendisine özür dilenir.

54	يُعْتَقَرُ فِي التَّابِعِ مَا لَا يُعْتَقَرُ فِي الْمَنْبُوعِ	Bizzat tecviz olunmayan şey bitteb' tecviz olunabilir.	Yalnız başına geçerli kabul edilmeyen, bağlantılı olarak geçerli olur.	Satıcıya doldurması için çuval götüren müşteri satıcıyı vekil kılmıştır.
55	يُعْتَقَرُ فِي الْبَقَاءِ مَا لَا يُعْتَقَرُ فِي الْإِبْتِدَاءِ	İbtidaen tecviz olunamayan şey bakâen tecviz olunabilir.	Başlangıçta geçerli kabul edilmeyen, sonradan geçerli olur.	Vekil müvekkiline sormadan vekil bırakmış (fuzuli) o da malı satmışsa vekil veya mal sahibinin onaması durumunda satış geçerli olur. Formalitelerden dolayı bozulan mukaveleler eksiklerin tamamlanması ise geçerli olur.
56	الْبَقَاءُ أَسْهَلُ مِنَ الْإِبْتِدَاءِ	Bakâ ibtidâdan esheldir.	Süregelen inşadan daha kolaydır.	Vekil bırakma yetkisi bulunmayan hâkimin bıraktığı vekilin verdiği hüküm geçersizdir.
57	التَّبَرُّعُ لَا يَمُتُّ إِلَّا بِالْقَبْضِ	Teberru' ancak kabz ile tamam olur.	Bağış ancak teslim ile gerçekleşir.	Mal teslim alınmadan bağışlayan veya bağışlananın ölmesi durumunda bağış son bulur.
58	التَّصَرُّفُ عَلَى الرَّعِيَّةِ مُنْوَطٌ بِالْمَصْلَحَةِ	Raiyye/teb'a üzerinde tasarruf maslahata menûttur.	Kamu üzerindeki tasarruf yarara bağlıdır.	Yöneticinin mer'a arazini özel bir gerekçe olmaksızın bir şahsa tahsisi doğru değildir.
59	الْوَلَايَةُ الْخَاصَّةُ أَقْوَى مِنَ الْوَلَايَةِ الْعَامَّةِ	Velâyet-i hâssa velâyet-i âmmeden akvâdır.	Kişisel yetki kamusal yetkiden daha güçlüdür.	Bir vakfın mütevellisi varken özel bir gerekçe yoksa şehrin yöneticisi o malda tasarrufta bulunamaz.
60	إِعْمَالُ الْكَلَامِ أَوْلَى مِنْ إِهْمَالِهِ	Kelâmın i'mâli ihmâlinden evlâdır.	Sözü anlamlandırmak onu göz ardı etmekten önceliklidir.	Hayatta yalnızca torunu kalanın "oğlum" demesiyle torununu kastettiği anlaşılır.
61	إِذَا تَعَذَّرَ الْحَقِيقَةُ يُصَارُ إِلَى الْمَجَازِ	Mânay-ı hakikî müteaazzir oldukta mecaza gidilir.	Gerçeklik olanaksızlaştığında metafora dönüşür.	Büyüklerin mahallenin bütün çocuklarına oğlum demesi mümkündür.
62	إِذَا تَعَذَّرَ إِعْمَالُ الْكَلَامِ يُهْمَلُ	Bir kelâmın i'mâli mümkün olmaz ise ihmâl olunur.	Söz anlamlandırılmadığında göz ardı edilir.	Şu evi filana verin diyen fakat hibe, satış veya vasiyet gibi açıklama getirmeyen kimsenin ifadesi geçersiz sayılır.
63	ذَكَرَ بَعْضُ مَا لَا يَنْبَغُ أَنْ ذَكَرَ كُفْلُهُ	Mütecezzi olmayan bir şeyin bazısını zikretmek küllünü zikr gibidir.	Bölünemeyenin parçasından söz etmek bütününden söz etmek gibidir.	Kıyasla cezalandırılacak kişinin bir kısmının affedilmesi bütünüyle af anlamına gelir ve ceza diyete dönüşür.
64	الْمُطْلَقُ يَجْرِي عَلَى إِطْلَاقِهِ مَا مَ يَقُمُ دَلِيلُ التَّقْيِيدِ نَصًّا أَوْ دَلَالَةً	Mutlak ıtlakı üzere câri olur. Eğer nassan yahut delâleten takyîd bulunmaz ise.	Doğrudan veya dolaylı koşulla sınırlandırılmayan, salt anlamıyla değerlendirilir.	Bakara sûresinde Yahudilere inek kesilmesi emri mutlak bir ifade iken itiraz ve soruları sebebiyle mukayyed hale dönüşmüştür. Terziye götürdüğü kumaştan pantolon dikmesini isteyen ancak şeklini belirtmeyen kişi terzinin diktiği pantolona razı olmak zorundadır.
65	الْوَصْفُ فِي الْحَاضِرِ لَعَوٌّ وَفِي الْغَائِبِ مُعْتَبَرٌ	Hâzırdaki vasıf lağv ve gâibdeki vasıf muteberdir.	Görüneni nitelemek geçersizken görünmeyeni nitelemek dikkate değerdir.	Satıcı eli altındaki kır atı, yağız atı satıyorum diyerek satsa, alıcı görerek ücretini ödese sonra bu at yağız değil şeklinde itiraz edemez.
66	السُّؤَالُ مُعَادٌّ فِي الْجَوَابِ	Sual cevapta îade olunmuş addolunur.	Sorunun içeriği cevapta tekrar edilir.	Okula gittin mi? Sorusuna verilen "evet" cevabı içinde "okula gittim" cümlesini tekrar etmiş sayılır. Kocalığa kabul ediyor musun? sorusu da böyledir.
67	لَا يُنْسَبُ إِلَى سَاكِتٍ قَوْلٌ لَكِنَّ السُّكُوتَ فِي مَعْرَضِ الْحَاجَةِ بَيَانٌ	Sâkî'e bir söz isnad olunmaz. Lâkin ma'raz-ı hâcette sükût beyandır.	Susanın konuştuğu söylenemez. Ancak konuşulması gereken yerde susmak bildirimdir.	Bekâr kızın "delikanlı ile evlenmek istiyor musun?" sorusuna sukûtü cevap kabul edilirken, bekâr erkek için kabul görmez.

68	دَلِيلُ الشَّيْءِ فِي الْأُمُورِ الْبَاطِنَةِ يَقُومُ مَقَامَهُ	Bir şeyin umûr-u bâtnada delili ol şeyin makamına kâim olur.	İçeriği bilinemeyen işlerde durumun belirtisi onun yerine geçer.	Müşterinin satın aldığı bir malın ayıbını gördükten sonra onu tamir ettirmesi malı kabul ettiğine delildir.
69	الْكِتَابُ كَالْخَطَابِ	Mükâtebe muhataba gibidir.	Yazışma sözleşme gibidir.	Hâkimin suçluyu azlettiğini gösterir belgesi ilgiliye tebliğdir.
70	الْإِشَارَةُ الْمَعْهُودَةُ لِلْأَخْرَسِ كَالْبَيَانِ بِاللِّسَانِ	Dilsizin işaret-i ma'hûdesi lisan ile beyan gibidir.	İşaret dili, konuşma engelli için sözüyle açıklama gibidir.	İşaret dili alım satım, hibe ve rehin akitlerinde muteberdir.
71	يُقْبَلُ قَوْلُ الْمُتَرْجِمِ مُطْلَقًا	Tercümanın kavli her hususta kabul olunur.	Tercümanın çevirisi genel kabul görür.	Yeminli tercümanların noter tasdikli tercümeleri geçerlidir.
72	لَا عِزَّةَ بِالظَّنِّ الْبَيْنِ خَطُؤُهُ	Hatası zâhir olan zanna itibar yoktur.	Yanlışığı açığa çıkan sanrı geçersizdir.	Hakimin verdiği kararda hata ettiği anlaşılırsa iadei mahkeme yoluyla hâkimin önceki görüşünden rücu etmesi gerekir.
73	لَا حُجَّةَ مَعَ الْإِحْتِمَالِ النَّاشِي عَنْ دَلِيلٍ	Senede müstenid olan ihtimal ile hüccet yoktur.	Kanıtlı olasılık bulunduğu aykırı hüküm dikkate alınmaz.	Ölüm döşegindeki kişinin birine borcu olduğunu belirtmesi geçersizdir.
74	لَا عِزَّةَ لِلتَّوَهُّمِ	Tevehhüme i'tibar yoktur.	Varsayım dikkate alınmaz.	Müşterinin satın alacağı malın başkasına ait olabileceği vehmiyle satıcıdan kefil istemesi kabul edilemez.
75	الْقَائِمُ بِالْبُرْهَانِ كَالْقَائِمِ بِالْعِيَانِ	Bürhan ile sâbit olan şey iyanen sâbit gibidir.	Kesin delille sabit olan, görülerek sabit olmuş gibidir.	Resmi belge, kayıt, senet ve ikrarlar hukuki açıdan değer taşırlar.
76	الْبَيِّنَةُ عَلَى الْمُدَّعَى وَالْيَمِينُ عَلَى مَنْ أَنْكَرَ	Beyyine müdda'î için ve yemin münkir üzerinedir.	Kanıtla davacı, yeminle davalı yükümlüdür.	Alacağı olduğunu iddia eden ispat etmek zorundadır. Beraeti zimmet kuralı gereğince davalıdan ispat beklenmez.
77	الْبَيِّنَةُ لِإثْبَاتِ خِلَافِ الظَّاهِرِ وَلَيَمِينُ لِإِتْقَاءِ الْأَصْلِ	Beyyine hılâf-ı zâhiri ispat için ve yemin aslı ibkâ içindir.	Kanıt, görünenin aksini belgelemek; yemin, durumu olduğu üzere bırakmak içindir.	Alış-veriş yapan iki kişi, satışın rıza veya zorlamayla olduğu konusunda anlaşmazlığa düştükleri takdirde söz, rızayı savunanındır. Çünkü sözleşmelerde asıl olan rızadır.
78	الْبَيِّنَةُ حُجَّةٌ مُتَعَدِّدَةٌ وَالْإِقْرَارُ حُجَّةٌ قَاصِرَةٌ	Beyyine hüccet-i müteaddiye ve ikrar hüccet-i kâsıradır.	Kanıt, çoğunluğu itiraf bireyi sorumlu tutar.	Bir kişi "falan şahsı filan şahısla birlikte öldürdük" itirafında bulunsa ve delil getiremece yalnızca kendisini bağlar.
79	الْمَرْءُ مُؤَاخَذٌ بِإِقْرَارِهِ	Kişi ikrârı ile muâhaze olunur.	Kişi itirafı ile sorumlu tutulur.	Kişi başka bir şahsa borcu olduğunu itiraf etse sonra ikrarından dönse vaz geçmesi kabul edilmez.
80	لَا حُجَّةَ مَعَ التَّنَاقُضِ وَلَكِنْ لَا يَحْتَلُّ مَعَهُ حُكْمُ الْحَاكِمِ	Tenâkuz ile hüccet kalmaz. Lakin mütanâkızın aleyhine olan hükme halel gelmez.	Çelişki, kanıtı ortadan kaldırır. Ancak hâkimin hükmü kusurlu sayılmaz.	Birinci şahitliklerinden dolayı verilen hüküm sebebiyle zarar görmüş olanların zararlarını tazmin, çelişkili ifadeler kullanan şahitlerden istenebilir.
81 (50)	قَدْ يَنْبَغُ الْفَرْغُ مَعَ عَدَمِ ثُبُوتِ الْأَصْلِ	Asıl sâbit olmadığı halde fer'in sâbit olduğu vardır.	Orijinalin sabit olmadığı durumlarda türev sabit olabilir.	Bir kişi, filanın falancaya borcu vardır, bende kefilim dediğinde borçlunun inkârı durumunda delil bulunamazsa borcu kefil öder. Kardeş olduğunu iddia edenin babasının inkârı durumunda iddia sahibine düşen miras paylaşılır.
82	الْمُعْلَقُ بِالشَّرْطِ يَجِبُ ثُبُوتُهُ عِنْدَ ثُبُوتِهِ	Şartın sübutu indinde ona muallak olan şeyin sübutu lâzım olur.	Koşullu, koşul gerçekleştiğinde kesinleşir.	Bir kişi avukata falan kişi bana dava açarsa vekilimsin dese o da kabul etse, dava açılması durumunda avukat vekil olur.
83	يَلْزَمُ مُرَاعَاةُ الشَّرْطِ بِقَدْرِ الْإِمْكَانِ	Bi kadri'l-imkân şarta mürâat olunmak lâzım gelir.	Koşulun güç yetirilebildiğince gözetilmesi gerekir.	Kişinin malını, alıcının borcuna karşılık rehin alması karşılığında satması mümkündür.
84	الْمَوَاعِيدُ بِصُورِ التَّعْلِيقِ تَكُونُ لَازِمَةً	Va'dler suver-i ta'liki iktisâ ile lâzım olur.	Sözler, şartın gerçekleşmesi ile gerekli olur.	Teminat mektubu bağlayıcıdır.

85	الْحَرَجُ بِالضَّمَانِ	Bir şeyin nef'i damânı mukabelesindedir.	Faydalanmak, zararı yüklenmekledir.	Müşteri kusurlu malı sahibine iadesi esnasındaki kullanımı için ücret ödemez. Çünkü elinde iken telef olsa idi, zararı karşılayacaktı.
86	الْأَجْرُ وَالضَّمَانُ لَا يَجْتَمِعَانِ	Ücret ile damân müctemî olmaz.	Ücret ve zararı yüklenmek bir arada bulunmaz.	Kiralanan araca kasıtsız verilen zarar tazmin edilmez.
87	الْعُرْمُ بِالْعُنْمِ	Mazarrat menfaat mukabelesindedir.	Zarar kazanç nedeniyledir.	Alış-verişte noter ücretleri alıcıya aittir.
88 (85,8 6,87)	الْعُنْمُ بِالْعُرْمِ	Külfet nimete nimet külfete göredir.	Nimet külfete göredir.	İşte çalışan kişi, iş sırasında sebebiyet verdiği zarardan sorumlu tutulur.
89	الْأَمْرُ لَا يَضْمَنُ بِالْأَمْرِ	Bir fiilin hükmü fâiline muzaf kılınır ve mücbir olmadıkça âmirine muzaf kılınmaz.	Emreden, işle yükümlü tutulmaz.	Başkasının duvarını yıkıp kullanması için kapı açmasını emreden kişinin sözünü uygulayan asıl sorumludur. Suçu işleyen azmettiren daha sorumludur.
90	إِذَا اجْتَمَعَ الْمُبَاشِرُ وَالْمُسَبِّبُ يُضَافُ الْحُكْمُ إِلَى الْمُبَاشِرِ	Mübâşir yani bizzat fâil ile mütesebbib müctemî' olduktâ hüüm ol fâile muzaf kılınır.	Yapanla sebep olan birlikte bulunduğu hâlede hüküm yapana isnad edilir.	Ana yola açılan çukura bir kişi zorla başkasını itiverse sorumlu çukuru açan değil suçu işleyendir.
91	الْجَوَازُ الشَّرْعِيُّ يُبَاقِي الضَّمَانَ	Cevâz-ı şer'î zamâna münâfidir.	Hukuka uygunluk yükümlülüğü önler.	Bahçesini sulamak için tedbir alarak açtığı kuyuya düşenden dolayı, kuyu sahibi sorumlu tutulmaz.
92	الْمُبَاشِرُ ضَامِنٌ وَإِنْ لَمْ يَتَعَمَّدْ	Mübâşir müteammid olmasa da zâmin olur.	İşleyen kastı bulunmasa da yükümlüdür.	Alış-veriş merkezinde ayağı kaydığı için çevreye zarar veren kişiden verdiği zararı karşılaması istenir.
93	الْمُسَبِّبُ لَا يَضْمَنُ إِلَّا بِالتَّعَمُّدِ	Mütesebbib müteammid olmadıkça dâmin olmaz.	Sebeplere kastı olmadıkça yükümlü tutulmaz.	Yol çalışmalarında konulmuş levhalara dikkatsizlik sonucu yapılan kazadan dolayı yetkililer sorumlu tutulmazlar.
94	جِنَايَةُ الْعَجَمَاءِ جُبَارٌ	Hayvanların kendiliğinden olarak cinayet ve mazarrâtı hederdir.	Hayvanların suçları karşılama gerektirmez.	Merada otlayan süsen hayvanın verdiği zarar sahibinden istenmez.
95	الْأَمْرُ بِالتَّصَرُّفِ فِي مِلْكِ الْغَيْرِ بَاطِلٌ	Gayrın mülkünde tasarrufla emretmek bâtıldır.	Başkasının mülkünde iş yapmayı emretmek hukuka aykırıdır.	Bir kişi diğerine başkasının malına zarar vermesini söyleyemez.
96	لَا يَجُوزُ لِأَحَدٍ أَنْ يَتَصَرَّفَ فِي مِلْكِ الْغَيْرِ بِلاَ إِذْنِهِ	Bir kimsenin mülkünde anın izni olmaksızın âhar bir kimsenin tasarruf etmesi câiz değildir.	Kişinin başkasının mülkünde izinsiz işlemde bulunması doğru değildir.	Komşuya ait duvardan izinsiz istifade caiz değildir.
97	لَا يَجُوزُ لِأَحَدٍ أَنْ يَأْخُذَ مَالَ أَحَدٍ بِلاَ سَبَبٍ شَرْعِيٍّ	Bilâ sebep-i meşru birinin mâlini bir kimsenin ahz etmesi câiz olmaz.	Kişinin hukukî dayanakta yoksun olarak başkasının malını alması doğru değildir.	Gasp, hırsızlık, rüşvet gibi yasal olmayan uygulamalar mal edinmeye engeldir.
98	تَبَدُّلُ سَبَبِ الْمَلِكِ قَائِمٌ مَقَامَ تَبَدُّلِ الذَّاتِ	Bir şeyde sebep-i temellükün tebeddülü ol şeyin tebeddülü makamına kâimdir.	Mülk edinme sebebinin değişmesi kendisinin değişmesi olarak kabul edilir.	Bağışlanan mal başkasına satıldığında bağışlayan bağışından dönemez.
99	مَنْ اسْتَعْجَلَ الشَّيْءَ قَبْلَ أَوَانِهِ عَوْقَبَ بِحَرَمَانِهِ	Kim ki bir şeyi vaktinden evvel isti'cal eyler ise mahrumiyetle mu'âteb olur.	Kim bir şeyi aceleyle vaktinden önce isterse yokluğuyla cezalandırılır.	Mirasına konmak için murisini öldüren mirastan mahrum edilir.
100	مَنْ سَعَى فِي نَقْضِ مَا تَمَّ مِنْ جِهَتِهِ فَسَعْيُهُ مَرْدُودٌ عَلَيْهِ	Her kim ki kendi tarafından tamam olan şeyi nakz etmeye sa'y ederse sa'yı merduttur.	Kim kendi tarafından tamamlananı bozmaya çabalarsa bu davranışı kabul edilmez.	Taşınmaz malın satıldığını duyup şuf'a hakkını kullanmayacağını belirtenin daha sonraki itirazı kabul edilmez.